

Základní škola a mateřská škola, Citonice, okres Znojmo,
p.o. 671001 Citonice 100
**Strategie prevence školní neúspěšnosti žáků, šikany a dalších
rizikových faktorů**

I. Školní neúspěšnost

Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci s dítětem a často také s rodinou dítěte. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinné výchově. Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat. Podpora školní úspěšnosti (resp. předcházení školní neúspěšnosti) – je založen na faktu, že podpora školního úspěchu primárně vychází z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, což se projevuje v dobrých mezilidských vztazích jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

Nejčastěji má na školní úspěšnost nebo neúspěšnost vliv:

a) osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka

b) nepodnětné rodinné prostředí, žáci ohrožení sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole (mezi kamarády, ve třídě, vztah s učitelem)

Řešení školní neúspěšnosti

V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné děti".

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP,

2. odchylka v celkové úrovni inteligence: žáku bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace - zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou,

Základní škola a mateřská škola, Citonice, okres Znojmo,
p.o. 671001 Citonice 100
**Strategie prevence školní neúspěšnosti žáků, šikany a dalších
rizikových faktorů**

3. Žáci, jejichž neúspěšnost souvisí spíše s mimoosobnostními faktory - sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy a začleňování těchto dětí do majoritního kolektivu,

4. Žáci s vysokou absencí jsou také často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky - plán dostudování učiva a data dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a různé způsoby podpory dítěte.

Postup při řešení školní neúspěšnosti - podpůrný program

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce pedagoga s dítětem, rodiči a ostatními pedagogy.

1. Po prvním čtvrtletí třídní učitelé domluví jednání s rodiči a žáky, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (hodnocení nedostatečně nebo dostatečně, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový). Přítomni budou: TU, rodič, žák, učitelé daných předmětů, kde žák neprospívá, metodik prevence. Zde se domluví možnosti a opatření vedoucí k nápravě. Z tohoto jednání bude pořízen zápis, který podepisují všechny strany (škola, rodič, žák), rodiče dostanou kopii domů, aby znali závazky své i dítěte.

2. Také se domluví termín případné další schůzky, při které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu - za vyvolání jednání s rodiči a jeho koordinaci a realizaci odpovídá třídní učitel.

3. Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s metodikem prevence (případně rodičů, žáka a MP) - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

4. Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi po pololetí plán pedagogické podpory.

5. Pokud žák zamešká více než 100 hodin výuky, vyvolává se jednání s rodiči preventivně - přítomni TU, žák a rodič, případně učitel předmětu, kde se už objevily problémy. Domluví se podpora žáka tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spolužáky atd.).

Základní škola a mateřská škola, Citonice, okres Znojmo,
p.o. 671001 Citonice 100
**Strategie prevence školní neúspěšnosti žáků, šikany a dalších
rizikových faktorů**

6. Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena opět na společné schůzce s rodiči a žákem (případně v pololetí při ukončení podpůrných aktivit, pokud žák překoná obtíže).

Plán pedagogické podpory

Plán pedagogické podpory pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným. Žák, učitelé a rodiče svým podpisem uzavírají dohodu (smlouvu) o společné podpoře žáka a o svých povinnostech, které tím na sebe berou.

Realizace plánu pedagogické podpory pro neprospívající žáky (dále jen podpůrný plán)

Pokud selže individualizovaná podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žáku a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán.

Po uzavření pololetní klasifikace navrhnou třídní učitelé ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů vedení školy (výchovnému poradci) žáky pro podpůrný plán. Třídní učitel zajišťuje seznáení všech zainteresovaných ke společné úvodní schůzce, kde jsou rodiče a žáci s plánem seznámeni a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

Formy a metody práce

Pro úspěšnost podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním),
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu - dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem,
- možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole, možnost doučování,

Základní škola a mateřská škola, Citonice, okres Znojmo,
p.o. 671001 Citonice 100
**Strategie prevence školní neúspěšnosti žáků, šikany a dalších
rizikových faktorů**

- užívání podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu,
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu,
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva,
- vedení písemných záznamů o průběhu podpory – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu,
- domluva konzultační hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit,
- doučování

II. Šikana a další projevy rizikového chování

Co to šikana

Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím moderních komunikačních prostředků, především prostřednictvím internetu a mobilu. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků (zde je potřeba citlivě zvážit, zda se jedná o šikanu, či jde o projev nedostatečně rozvinutého sociálního citění žáků). Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Prevence spočívá ve snaze o vytvoření zdravého klimatu ve třídě a na včasném podchycení jakéhokoli signálu, který svědčí o nesprávných vztazích mezi žáky. Kromě

Základní škola a mateřská škola, Citonice, okres Znojmo,
p.o. 671001 Citonice 100
**Strategie prevence školní neúspěšnosti žáků, šikany a dalších
rizikových faktorů**

podnětů od rodičů, zpráv ve schránce důvěry se v oblasti prevence angažuje třídní učitel. V třídnických hodinách, o přestávkách, na společných výletech neustále mapuje situaci v kolektivu své třídy a v případě podezření na negativní chování ve třídě vyhledá pomoc školního poradenského pracoviště.

Dlouhodobé cíle:

- vytváření bezpečného a kvalitního klimatu tříd i školy
- nabízení smysluplných volnočasových aktivit
- spolupráce a komunikace s rodiči
- formování a rozvíjení dovedností pro život, sociálních dovedností a dovedností seberegulace žáků
- rozvíjení klíčových dovedností pedagogů, podpora schopnosti sebereflexe, podpora pracovního i osobního sebezvoje pedagogů, nabídka dalšího vzdělávání pedagogů v oblastech rizikového chování

Krátkodobé cíle

- pro pedagogické pracovníky zajistit možnost vzdělávání v oblasti prevence rizikového chování dětí
- další oblastí vzdělávání pro pedagogy je práce s dětmi s výchovnými či vzdělávacími potřebami
- do třídnických hodin včlenit diskuze v komunitním kruhu, sociální hry zaměřené na vzájemné poznávání žáků a navozování příznivých vztahů mezi spolužáky
- průběžně sledovat situaci ve škole z hlediska rizik výskytu rizikového chování žáků, což umožňuje včasné podchycení ohrožených dětí
- v třídnických hodinách zavádět různé formy a metody práce, kde žáci musí přirozeně spolupracovat
- postupovat důsledně podle školního řádu
- sledování absence žáků i většího počtu omluvených hodin
- dodržovat dozory o přestávkách, všímat si problémových míst
- při podezření na rizikové chování informovat školní poradenské pracoviště
- zařazovat projektové dny, kde vzájemně spolupracují žáci všech ročníků
- pořádat výlety s cílem zlepšit vztahy mezi žáky

Vypracovala: Mgr. Marcela Popelková, Citonice 6.7.2024

Základní škola a mateřská škola, Citonice, okres Znojmo,
p.o. 671001 Citonice 100
Strategie prevence školní neúspěšnosti žáků, šikany a dalších
rizikových faktorů
